Graven in het groen

Gevonden onder het station **Nr. 18**

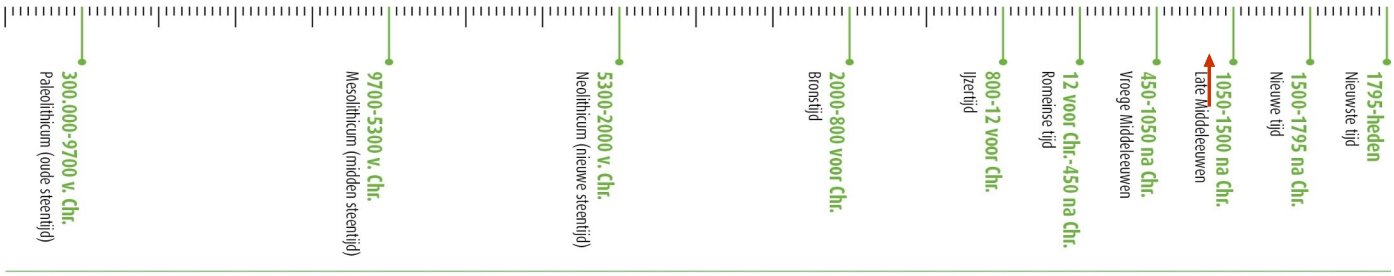

Werdorp, een verdwenen middeleeuws gehucht

Van 2017 tot 2020 wordt gebouwd aan een splinternieuw station Driebergen-Zeist. De hele omgeving gaat op de schop waarbij het streven naar bereikbaarheid, veiligheid en duurzaamheid belangrijke drijfveren zijn. Te midden van de indrukwekkende bouwwerkzaamheden kregen archeologen de kans om de bodem te onderzoeken en letterlijk een kijkje te nemen in het verleden.

Een middeleeuwse hooiberg

Langs de Hoofdstraat vonden zij sporen van zes grote houten palen die rechtop in de grond waren gezet. De palen hebben de tand des tijds niet doorstaan, maar hebben wel een afdruk in het zand achtergelaten. Zij vormden het fundament van een grote zeshoekige hooiberg. De hooiberg was aanvankelijk gebouwd als een zeshoekig gebouw met rechte wanden. Later is deze verbouwd tot een open vorm met een rond dak. Rondom de hooiberg was een ronde greppel gegraven om het regenwater dat van het dak afdroop, op te vangen.

Op basis van de vorm van de hooiberg en de vondst van enkele aardewerkscherven uit de omgeving menen archeologen dat de hooiberg tussen 1200 en 1400 is gebouwd en gebruikt.

Langs de Hoofdstraat ontdekten de archeologen de fundamenten van een enorme hooiberg uit de middeleeuwen. Foto: ADC Archeoprojecten.

Het middeleeuwse gehucht *Werdorp*

De hooiberg lag op een veel groter erf. Rondom zijn opgevulde sloten gevonden die onder de huidige Hoofdstraat doorlopen. Waarschijnlijk omsloten deze een erf waarop een boerderij en verschillende schuren hebben gestaan. Deze boerderij heeft mogelijk onder de huidige Hoofdstraat gelegen.

Heel opvallend is de enorme omvang van de hooiberg, van 15 tot 20 m. Hier was niet de oogst van een kleine keuterboer opgeslagen. De grootte van de berg wijst erop dat hier de opbrengst van de hooilanden van een groot agrarisch bedrijf moet zijn opgeslagen. Uit historische akten is bekend dat ergens tussen Zeist en Driebergen een gehucht genaamd *Werdorp* heeft gelegen. De precieze plek was niet meer bekend. Tot nu!

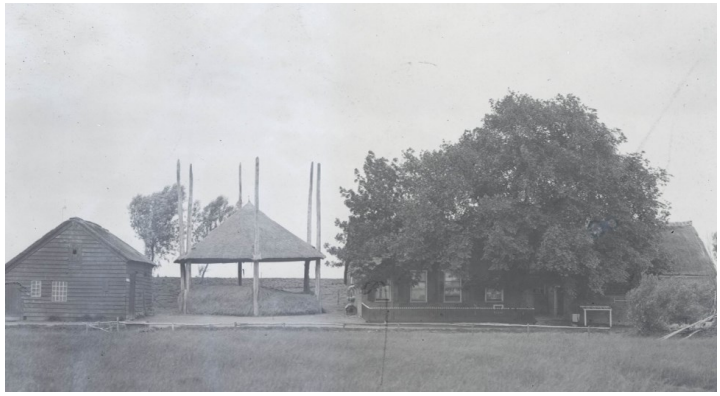

Zo kan de hooiberg er hebben uitgezien. Foto: Klaas Uilkema, Collectie Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, objectnr. SHBO-F-KU200-3116.

Archeologie

GEMEENTE
UTRECHTSE HEUVELRUG

Werdorp, van ridderlijk hof tot onbekende plek

Als plaatsnaam duikt *Werdorp* voor het eerst op in de archieven in 1209. In dat jaar worden vier *hoeven* gelegen te *Werdorp* overgedragen aan het klooster *Mariënwaerdt*. Dit betekende dat de opbrengsten van het land voor de kloosterlingen bestemd waren. Een *hoeve* is een oude oppervlaktemaat. Het omvatte ongeveer 16 *morgen*. Een *morgen* was de omvang van een akker die een boer in een ochtend kon omploegen. Doorgaans wordt gesteld dat van de opbrengst van één hoeve, één boerengezin kon leven.

Bijna 60 jaar later wordt *Werdorp* weer vermeld, ditmaal als 'hof' van ridder Wouter van Amersfoort. Hof betekent hier agrarisch bedrijf, waar ridder Wouter de vruchten van plukte. Achterop de oorkonde heeft iemand later geschreven dat *Werdorp* tot de kerkparochie van Zeist behoorde.

Weer een eeuw later, in 1380, is er sprake van een landgoed of gehucht *Wersdorp* waarbij wordt gesteld dat inkomsten van allerlei soort voor de Heer van Abcoude zijn. Deze edelman was tevens verantwoordelijk voor de rechtspraak in dit gehucht.

In de eeuwen die volgen blijft *Werdorp*, *Wersdorp* en *Weerdorp* opduiken in de oorkonden en akten. In de negentiende eeuw is de naam *Weerdorp* nog steeds bekend, maar de precieze plek van dit gehucht is niet helemaal duidelijk. Navraag bij *oude, ter plaatse bekende mensen* in 1870 wijst het station Driebergen aan als de vermoedelijke locatie van het oude gehucht.

Teruggevonden onder het station: *Werdorp*

Bij de werkzaamheden rondom de tunnel onder het nieuwe station Driebergen-Zeist ontdekten de archeologen een bijzonder grote hooiberg uit de twaalfde en dertiende eeuw. De omvang van de berg duidt op een flinke opbrengst die aansluit bij wat we weten over *Werdorp* als onder andere ridderlijk hof. Het lijkt erop dat in deze hooiberg de opbrengsten van het land werden verzameld ten behoeve van de kloosterlingen in *Mariënwaerdt* nabij het huidige Deil en Geldermalsen, en later voor ridder Wouter en de Heer van Abcoude. En gezien de omvang van de hooiberg zullen hun paarden en vee hopelijk weinig honger hebben gekend!

De bouwput voor de tunnel onder station Driebergen-Zeist gunde de archeologen een kijkje in het verleden. Dichtgegooide greppels en sloten tekenen zich donker af tegen de lichtzandige ondergrond. Foto: A. Luksen-IJtsma.

Alle middeleeuwse sporen rond de hooiberg zijn nauwkeurig onderzocht. Hier is een dwarsdoorsnede gemaakt van een van de opgevulde sloten die een groot middeleeuws erf hebben ontsloten. Foto: ADC Archeoprojecten.

COLOFON

Dit is een uitgave van de gemeente Utrechtse Heuvelrug
Tekst: Annemarie Luksen-IJtsma

Voor meer informatie: www.heuvelrug.nl
of email: archeologie@heuvelrug.nl
Kijk ook eens op www.heuvelrugopdekaart.nl

Archeologie

GEMEENTE
UTRECHTSE HEUVELRUG